

ELEVARK

DEFINITIONER PÅ

STYREFORMER

DIREKTE DEMOKRATI:

Politiske beslutninger træffes af dem, som de vedrører. Direkte demokrati er altså en styreform, hvor beslutningerne træffes ved direkte afstemninger, f.eks. folkeafstemninger.

Det vil sige: I klassen stemmer I om, hvor I gerne vil på lejr tur.

REPRÆSENTATIVT DEMOKRATI:

Er en styreform, hvor den politiske magt overvejende ligger hos en forsamling af folkevalgte repræsentanter f.eks. politikerne på Christiansborg. I et repræsentativt styre placeres den politiske autoritet eller myndighed, dvs. retten til at træffe bindende politiske beslutninger, helt eller delvis i en valgt forsamling. Vælgerne vælger de repræsentanter, som på folkets vegne i en periode skal træffe bindende politiske beslutninger.

Det vil sige: På en skole vælger eleverne nogle elever fra klassen til at være med i elevrådet.

Dvs. elevrådet kan træffe beslutninger. De skal repræsentere deres kammerater.

KONSTITUTIONELT MONARKI:

Er en politisk styreform, hvor regentens magt er begrænset og defineret i en forfatning, og hvor den udøves gennem ministre, som påtager sig ansvaret for magtudøvelsen.

Historisk er konstitutionelt monarki en overgangsform mellem det rene monarki, hvor beslutningskompetencen alene ligger hos regenten og dennes nærmeste rådgivere, og demokrati, hvor den ligger hos ministre, der er ansvarlige over for repræsentationsorganet, jf. parlamentarisme.

Formelt er det danske forfatningssystem stadig et konstitutionelt monarki, jf. Grundloven § 2, men faktisk har anerkendelsen af det parlamentariske princip helt frataget regenten politisk magt.

Det vil sige: I Danmark er dronning Margrete overhoved, men hendes magt er meget begrænset, og hun skriver under på de love regeringen beslutter.

MONARKI, KONGEDØMME, FYRSTENDØMME:

En af de ældste politiske styreform; myndigheden til at træffe bindende beslutninger for samfundet er henlagt til én person, monarken. Denne kan opnå sin position ved arv eller ved valg.

I arvemonarkiet vil særlige regler bestemme, hvem tronen tilfalder ved monarkens død eller afgang. Som regel vil det være den førstefødte søn, der overtager tronen, men i moderne tid har der været bestræbelser for at ligestille døtre og sønner. Ved en ændring af Tronfølgeoven i 2009 (se tronfølge) indførtes denne ligestilling i Danmark.

I valgmonarkiet udpeges den nye konge af en kompetent forsamling, tidligere af f.eks. de forsamlede stænder eller rigsrådet, i moderne stater af parlamentet eller ved en folkeafstemning som i Norge i 1905. Danmark havde formelt et valgmonarki frem til 1660, og kåringen af den nye konge blev gjort betinget af hans accept af en mere eller mindre restriktiv håndfæstning. I praksis havde et arvemonarki dog udviklet sig gradvist allerede før 1660.

Mens monarkens myndighed i arvemonarkier i almindelighed begrundes religiøst, 'konge af Guds nåde', kan den i valgmonarkier begrundes med den valgte persons familiebaggrund, fortjenester, evner eller villighed til at acceptere betingelserne for kongeværdigheden.

Det vil sige: Margrethe er dronning, fordi hun arvede tronen efter sin far. I mange år var det kun mænd, der kunne arve tronen, men da Margrete blev 18 år, ændredes tronarvefølgen, fordi hun ikke havde brødre. I 2009 var der folkeafstemning i Danmark om ændring af tronfølgeoven. Danskerne stemte for ændringen, der betyder, at tronen skal overgå til den afdøde regents førstefødte uanset køn.

ELEVARK DEFINITIONER PÅ STYREFORMER

ET-PARTI SYSTEMER:

En styreform, der beskriver, at der inden for et politisk system kun findes ét parti.

Hvis der i et land kun findes ét parti, kan baggrunden være enten de juridiske forhold eller de faktiske forhold. Selvom andre partier ikke er forbudt, kan et enkelt parti være faktisk enerådende, som f.eks. Demokraterne var det i de amerikanske sydstater fra Den Amerikanske Borgerkrig frem til 1970'erne.

Hvis andre partier er forbudt, tales man om enesteparti som f.eks. Det Kommunistiske Parti i Sovjetunionen, Nazistpartiet i Tyskland efter 1933 eller partierne i en række afrikanske lande i perioden efter deres uafhængighed.

Et-partisystemer anses for at ikke at kunne eksistere i et politisk demokrati, men de udelukker ikke politisk konkurrence. I stedet for en kamp mellem partier bliver der tale om en kamp mellem grupper og personer inden for partiet. I de faktiske etpartisystemer kan den interne partikamp inddrage befolkningen, som det sker i de amerikanske opstillingsvalg, primærvalg. I eneste-partisystemer holdes magtkampe derimod inden for partiet.

Det vil sige: Det er et andet system end i Danmark, hvor vi har mange partier, som borgerne kan stemme på. Nogle gange er der kun et parti, fordi andre partier er forbudt. Andre gange fordi de får flest stemmer eller organiserer sig, så det kun er dem, der bestemmer.

MILITÆRDIKTATUR:

Er et styre, hvor en eller flere militære ledere har overtaget kontrollen med en nation. Ledelsen af et militærdiktatur kaldes ofte en junta, evt. militærjunta (fra spansk junta, der betyder fællesmøde).

Det vil sige: Spanien var et militærdiktatur under General Franco. Nordkorea er også et militærdiktatur styret af Kim Jong-Un.